GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.

România şi străinătate:

Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ: la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE: O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 225. *Sâmbătă 24 Noemvre (6 Decemvre)* 1884.

Braşovŭ, 23 Noemvre (5 Decemvre)

Din Cluşiu şi din Pesta — aceste foculare ale maghiarismului modernŭ violentŭ — ne vine aceea-şĭ veste, tristă şi îmbucurătóre în acelaşŭ timpŭ.

Societatea de lectură a studenţilorŭ românĭ universitarĭ din Cluşiu a fostŭ disolvată prin ordinŭ ministerialŭ.

Comedia, ce s'a începutŭ cu demonstraţiile studenţilorŭ ungurĭ din Maiu anulŭ curentŭ, este finită în modŭ demnŭ de spiritulŭ, de care au fostŭ conduşĭ aceştĭ discipulĭ ai intoleranţei şi ai fanatismului naţionalŭ unguresců.

Ca ómenĭ înţelegětorĭ ai veacului de aḍĭ, ca unii carĭ scimŭ preţui adevĕrata cultură şi umanitate deplângemŭ acestŭ actŭ de forţă ministerială, acéstă nescusabilă severitate a ucasului d-lui Tisza, pentru că afacerea societăţii „Iulia" a devenitŭ în urma deplorabilelorŭ turburărĭ din Maiu o afacere de principiu, de o eminentă importanţă.

Causa „Iuliei" este o causă gravă după ce s'a constatatŭ, că manifestaţiunile duşmănóse ale studenţilorŭ ungurĭ din Cluşiu au fostŭ îndreptate în contra limbei şi a naţionalităţii române în genere şi că pretinsele agitărĭ ale societăţii „Iulia" şi învinurile unorŭ fruntaşĭ românĭ au fostŭ numai şi numai pretecstŭ.

Studenţii maghiarĭ, când au cerutŭ disolvarea societăţii „Iulia," au strigatŭ pe strade câtŭ îĭ luá gura şi „Abzug Oláh," şi „josŭ cu Valachii!" Pentru acésta senatulŭ universitarŭ a trebuitŭ sĕ-şĭ calce pe inimă şi sĕ dojenéscă, celŭ puţinŭ pentru ochii lumei, pe demonstranţĭ.

In asemenĭ împrejurărĭ, credemŭ, că ministrulŭ de interne alŭ unui statŭ, în care trăiescŭ trei milióne de Românĭ, trebuia sĕ se feréscă de a luá în contra societăţii de lectură române vr'o mĕsură, care sĕ apară ca o satisfacţiune pentru escedenţĭ şi ca o premiare a sentimentelorŭ duşmănóse, ce le-au arĕtatŭ dênşii în ḍilele de 14, 15 şi 16 Maiu 1884 faţă cu toţĭ Românii. Chiar décă societatea „Iulia" ar fi comisŭ vre-o eróre în contra statutelorŭ sale, care de sigurŭ că n'a putútŭ fi intenţiunată, ministrulŭ trebuia sĕ-o judece cu multă precauţiune şi blândeţă.

Dér d-lŭ Tisza este orbitŭ de-o „raţiune de statŭ" închipuită, specifică maghiară, şi de aceea n'a fostŭ capabilŭ a lucrá în casulŭ de faţă după raţiunea de statŭ ce trebuia sĕ i-o dicteze starea reală a lucrurilorŭ. De aceea îlŭ vedemŭ că vine după o jumĕtate de anŭ şi împlinesce cererea tinerilorŭ maghiarĭ escedenţĭ, aprobândŭ astfelŭ indirectŭ purtarea lorŭ, ba încuragiându-i chiar de a procede pentru viitorŭ totŭ astfelŭ.

Din aceste cause deplângemŭ fapta disolvărei societăţii „Iulia."

Décă însĕ vomŭ priví acéstă faptă nu după impresiunea momentului, ci cu ochii omului, care caută a pĕtrunde şi în viitorŭ; décă o vomŭ priví cu ochii cetăţénului nepreocupatŭ, care doresce sincerŭ fericirea patriei şi a popórelorŭ ei; décă o vomŭ judecá în fine cu mintea sănĕtósă a Românului, care preferă mai bine a murí, decâtŭ a se lĕpĕdá de limba şi naţionalitatea sa, atuncĭ, mărturisimŭ, trebue sĕ ne bucurămŭ de ea.

Cu actulŭ disolvărei societăţii de lectură române dela universitatea din Cluşŭ se încheiă pentru totdéuna lungulŭ şirŭ de false speranţe şi amăgirĭ ale Românilorŭ în raportulŭ lorŭ cu Maghiarii.

Dela anulŭ 1865 încóce şi până în ḍiua de astăḍĭ s'au aflatŭ Românĭ de aceia, carĭ amăgiţĭ de vorbele frumóse ale contrarilorŭ némului nostru, se persvadau pe sine înşişĭ, că partida maghiară dela putere nu doresce, decâtŭ consolidarea statului şi că, décă vomŭ dá minimulŭ ce'lŭ pretindea ea pentru statŭ, ne va lăsá sĕ trăimŭ în pace ca Românĭ şi sĕ ne vedemŭ de cultura poporului nostru.

Cu asemenĭ şópte au fostŭ amăgiţĭ cei lesne credĕtorĭ, dintre noi — şi din nenorocire amŭ avutŭ totdéuna de aceştia. Astfelŭ s'a slăbitŭ multŭ puterea nóstră de resistinţă, pe când contrarii au fostŭ încuragiaţĭ în pornirile lorŭ nenorocite.

Fructele le vedemŭ cu ochii: Catedra de limba română dela universitatea din Cluşŭ casată şi societatea de lectură „Iulia" disolvată.

Când s'a desbătutŭ în dieta din Pesta cestiunea înfiinţărei universităţii maghiare din Cluşŭ, câţiva deputaţĭ naţionalĭ de ai noştri din Bănatŭ au cerutŭ dela guvernŭ crearea de cursurĭ paralele române. Guvernulŭ a rĕspunsŭ, că §-ii 17 şi 18 ai legei de naţionalitate îĭ légă mânile în privinţa acésta, dér pentru Românĭ se va înfiinţá o catedră de limba şi literatura română.

Era veditŭ, că o universitate curatŭ maghiară în Transilvania nu putea avea altŭ scopŭ decâtŭ acela alŭ maghiarisărei. Cu tóte aceste, speranţele deşerte începură a reînviá, după ce fù numitŭ profesorŭ de limba română la aceea universitate unŭ Românŭ eruditŭ de bună reputaţiune naţională şi după ce fură întărite statutele societăţii de lectură „Iulia," care avea de scopŭ cultivarea limbei române.

Studenţii românĭ universitarĭ din Cluşiu începură a arangiá câte o şedinţă literară română, câte unŭ concertŭ cu piese musicale române şi astfelŭ începură a se simţí mai bine şi la universitatea maghiară. Astfelŭ putea sĕ se slăbéscă în pepturile lorŭ consciinţa despre adevĕrata situaţiunea a poporului românŭ şi despre marele periculŭ, de care este ameninţată aḍĭ limba şi naţionalitate română, consciinţa drepturilorŭ şi a culturei naţionale, la care aspiră şi bravulŭ nostru poporŭ, ca tóte celelalte popóre din Transilvania şi Ungaria.

Avemŭ sĕ-i mulţămimŭ tinerimei maghiare din Cluşiu şi d-lui Tisza, care s'a grăbitŭ a-i face pe voiă, că junimea nóstră a fostŭ deşteptată din ilusiunile, ce póte începuse a şi-le face într'o privinţă séu alta.

Nimicite suntŭ aḍĭ tóte ilusiunile, că partida dela putere ar voí sĕ ne lase şi pe noi sĕ trăimŭ ca Românĭ.

Procederea guvernului în afacerea studenţilorŭ românĭ din Cluşiu ne dovedesce, că elŭ este decisŭ de a purtá rĕsboiulŭ în contra limbei şi a culturei nóstre naţionale până la cuţitŭ.

Primimŭ lupta ce ni-o oferă d-lŭ Tisza. Cu tóte perderile, ce le-amŭ suferitŭ de 17 anĭ încóce nu ni s'aŭ slăbitŭ forţele până într'atâta ca se renunţămŭ la lupta dréptă şi sfântă pentru apĕrarea limbei şi a naţionalităţii nóstre.

Ba astăḍĭ ne simţimŭ mai tarĭ ca vreo-dată căcĭ dărîmatŭ este podulŭ speranţelorŭ vane îndĕrĕtulŭ nostru şi a nóstră este junimea română, a nóstră cu sĕmţĕmêntulŭ, a nóstră cu dorinţele şi aspiraţiunile ei.

Junimea română a pierdutŭ o posiţiune slabă, nesigură şi periculósă la universitatea maghiară din Cluşiu, dér a câştigatŭ pentru aceea convicţiunea morală, că trebue sĕ lupte tótă viaţa ei cu energiă, cu abnegare de sine şi cu tóte mijlócele iertate pentru ca sĕ se împlinéscă justa şi vechia dorinţă a poporului românŭ de a avé odată o *universitate română* în Transilvania, care singură îĭ póte serví ca garanţiă, că limba sa nu va mai fi insultată şi huiduită în patria sa străvechiă.

CRONICA POLITICĂ.

»Pester Lloyd« se ocupă în numĕrulŭ celŭ mai nou de discursulŭ lui Rieger. Influinţa acestui conducĕtorŭ de frunte boemŭ, ḍice numitulŭ ḍiarŭ, este redusă astăḍĭ în modŭ însemnatŭ. Precând mai înainte toţĭ se grupau împrejurulŭ lui, suntŭ aḍĭ în Boemia două curenturĭ, unulŭ condusŭ de comitele Clam-Martinitz, celălaltŭ de Dr. Gregr, precând Dr. Rieger stă afară de aceste curenturĭ, din carĭ nicĭ unulŭ nu este favorabilŭ Ungariei. De comitele Clam-Martinitz ne desparte în privinţa politică, ear de Dr. Gregr în privinţa naţională o prăpastiă mare şi este de o însemnătate puţinŭ practică pentru noi, dacă Dr. Rieger cu mica luĭ ceată ar năsui de a se apropia sincerŭ de Ungaria. „P. Lloyd" vorbesce apoi de visita ce a făcut-o Rieger acum 3 anĭ la Pesta, când i s'a spusŭ, că Ungurii dorescŭ ca naţionalitatea cehă sĕ prospereze câtŭ mai bine în propria ţéră, dér nu vor concede nicĭ odată, ca sĕ facă o abatere de la legile esistente. Ungaria ţine tare la pactulŭ de la 1867 şi prin urmare nu va suferi, ca Boemiei sĕ i se dea o posiţiă deosebită în Austria nicĭ măcarŭ cum este a Croaţiei în Ungaria. In fine declară „P. Lloyd," că într'unŭ casŭ ca celŭ cu articolele fundamentale dela 1871 guvernulŭ unguresců se va opune planurilorŭ cehice, şi acum tocmai aşa ca atuncĭ. Aşa dér stămŭ rĕu cu alianţa ceho-maghiară.

*

Situaţiunea Cehilorŭ din Boemia a devenitŭ mai favorabilă prin schimbarea legii electorale, dar numai întru câtŭ privesce pe Boemia. Acéstă isbêndă a datŭ nou curagiu Cehilorŭ şi luptă acum sĕ se schimbe legea electorală pentru parlamentulŭ centralŭ. »Pokrok« a publicatŭ unŭ apelŭ, care îndémnă pe Cehĭ a adresa petiţiunĭ în massă către Reichsrath în acestŭ sensŭ şi numitulŭ ḍiarŭ e sprijinitŭ şi de »Narodni Listy," care nu voesce numai schimbărĭ neînsemnate, ci sĕ se céră schimbărĭ esenţiale în legea electorală, ce s'a făcutŭ fără voia Cehilorŭ. Punctulŭ de greutate alŭ viitórelorŭ alegerĭ pentru Reichsrath zace în întrebarea, că óre guvernulŭ şi drépta isbutescŭ sĕ obţină o maioritate de două treimĭ în Reichsrath, ca sĕ pótă face schimbările necesare ale constituţiunii în sensulŭ autonomiei ţĕrilorŭ pe cale constituţională? După actuala lege nu e posibilŭ acésta. Prin urmare, décă drépta nu vrea sĕ fie condamnată la neactivitate şi stagnaţiune încă pe şése anĭ, sĕ se reculégă în ultimulŭ momentŭ şi sĕ pregătéscă tĕrêmulŭ de luptă câtŭ mai favorabilŭ printr'o schimbare fundamentală a legii electorale.

*

Isbânda obţinută de curêndŭ de guvernulŭ rusŭ din partea Porţii, care a concesŭ corăbiilorŭ de rĕsboiu rusescĭ sĕ trécă prin Dardanele cu soldaţĭ nearmaţĭ spre Asia ostică, pare a fi încurajatŭ pe guvernulŭ din Petersburgŭ, ca sĕ apuce mai de scurtŭ pe Turcia şi în alte cestiunĭ. Ḍiarele rusescĭ începŭ, ca înainte de rĕsboiulŭ ruso-romano-turcŭ, a vorbi érăşĭ despre atrocităţile, la care sunt espuşĭ creştinii, şi anume cei din Macedonia, din partea autorităţilorŭ turcescĭ. Presa rusécă

basându-se pe rapórtele oficióse consulare din Turcia, atrage atenţiunea puteriloră mari europene asupra stărei de nesuferită din Macedonia şi le învită sĕ intervină pentru îmbunătăţirea situaţiunei de acolo. »N. fr. Presse« îşi esprimă îngrijirea ce'i inspiră acéstă nouă campanie începută de presa rusă în contra Turciei. Diarulŭ vienesŭ dice, că diplomaţia rusă totŭ pe calea cea veche merge, fără ca sĕ fi schimbatŭ ceva în acéstă privinţă Skiernewice sĕu apropierea ce s'a obţinutŭ acolo între cele trei imperii.

*

»Times« se ocupă într'unŭ articulŭ de Rusia, care pune în mişcare tóte mijlócele, pentru ca sĕ aducă Chiva, canatulŭ din Turchestanŭ, în stare de anarchiă, ca apoi sub acestŭ pretextŭ sĕ o ocupe. Unŭ călĕterŭ europénŭ, care acum câteva lunĭ a visitatŭ canatulŭ şi a fostŭ óspele lui Said-Mahomed-Rehim-Chan, istorisesce situaţiunea desperată în care se găsesce acesta. Se scie, că Chiva are sĕ plătéscă Rusiei $3^{1}/_{2}$ milióne ruble ca despăgubire pentru rĕsboiulŭ din 1873, în rate anuale de câte 200,000 ruble, pe care însă Chiva nu le póte plăti. Comerciulŭ si industria suntŭ totalŭ nimicite prin mărfurile rusescĭ ce inundă canatulŭ. Dărĭ nu mai potŭ ómenii plăti, căcĭ n'au veniturĭ. »Ruşii îmĭ iau celŭ din urmă banŭ, dise Canulŭ, şi décă va merge lucrulŭ aşa, nu sciu nicĭ eu cu ce voiu mai trăi.« Ruşii aştéptă din di în di sĕ isbucnéscă revolta, ca sĕ ocupe Chiva. Deja de p'acum, guvernatorulŭ rusŭ din Peter-Alexandrovsk tractéză pe Canulŭ fără nicĭ unŭ respectŭ.

DIN DIETA UNGARA.

In şedinţa dietei de la 2 Decemvre n. desbătêndu-se bugetulŭ, a vorbitŭ între alţii şi deputatulŭ Carolŭ Wolff, care a caracterisatŭ forte bine dominaţiunea ungurésca. Elŭ dise că îmbunătăţirea situaţiunei financiare s'a obţinutŭ cu preţulŭ decădinţei economice. Dările fonciare, tarifele căiloră ferate şi de apă, dobêndile suntŭ mai marĭ ca în alte părţĭ. Pretutindenea întêlnesce cineva în Ungaria fiscalismulŭ. Fundaţiunĭ de binefacere se supunŭ la dărĭ, unele oraşe trebue sĕ dea statului contribuţiune după dările comunale. Numai în modulŭ acesta statulŭ a devenitŭ capabilŭ sĕ facă plăţile. Interesele datoriei statului crescŭ pe di ce merge, aşa ca finanţele mergŭ spre ruina totală. Lupta pentru restabilirea echilibrului în finanţe este o luptă de desperare.

Parlamentarismulŭ în Ungaria e nou şi când e vorba nicĭ nu esistă; esistă mai multŭ o dictatură ministerială, care desvoltă unŭ absolutismŭ mai mare decâtŭ guvernulŭ unui statŭ absolutisticŭ. In Ungaria maioritatea dietei este o creaţiune a guvernului. Diferinţa între lege şi 'poruncă esistă în Ungaria numai în aparenţă. Şi fiindcă totdéuna voinţa guvernului a-totŭ-putemicŭ decide, orĭ-ce plângere asupra abusurilorŭ rĕmâne fără resultatŭ; chiar autonomia numai în aparenţă e suferită.

Aşa numitulŭ sistemŭ parlamentarŭ este împreunatŭ în Ungaria cu sarcinĭ mai marĭ de dărĭ şi cu ruina financiară, pe când în alte părţĭ tocmai neorînduiala financiară şi sarcinile pré grele ale poporului facŭ sĕ nască parlamentulŭ modernŭ. In schimbulŭ tuturorŭ sarcinelorŭ guvernulŭ ungurescŭ dă o administraţiunea rea, o justiţiă scumpă şi o biurocraţiă lacomă şi egoistă. Armata funcţionarilorŭ nu ţine contŭ de trebuinţele poporului, ci caută sĕ se situeze ea bine. Corupţiunea înfloresce, esemplu e poliţia din Pesta. Mai rĕu apoi decâtŭ toţĭ suferŭ nemaghiarii. Décă unŭ funcţionarŭ vrea sĕ înainteze sĕu sĕ înlăture atenţiunea dela modulŭ cum funcţionéză, atuncĭ descópereóre unde panslavismŭ, dacoromanismŭ sĕu germanismŭ. Curentulŭ dominantŭ consideră naţionalităţile nemagihare ca nisce buturugĭ eratice, care trebue înlăturate. De aci provine călcarea legii naţionalităţilorŭ, de aci provine maghiarisarea.

Oratorulŭ primesce bugetulŭ ca basă a discuţiunii speciale, dar nu-şĭ póte esprima încrederea în guvernulŭ actualŭ. Şi nicĭ nu póte face acésta d. Wolff, care cunósce destulŭ de bine apucăturile schilóde ale guvernului ungurescŭ.

Vorbì apoi deputatulŭ Grünwald, care se 'nvêrtì împrejurulŭ ideii de statŭ maghiarŭ, suindŭ pe d. Tisza în slava cerului pentru »marele sale calităţĭ,« vorbindŭ despre necesitatea d'a se forma o naţiune de statŭ, înghiţindu-se particularismulŭ într'o amalgamare internă. Ar crede cineva că discursulŭ d-lui Grünwuld e în contra d-lui Tisza. Nu e aşa însă; elŭ tocmai nu e mulţămitŭ cu mĕsurile »slabe« ale d-lui Tisza, vrea mĕsurĭ mai severe, pentru ca idea de statŭ maghiarŭ sĕ triumfeze.

Raportulŭ ministrului ung. de instrucţiune.

Raportulŭ alŭ 13-lea alŭ ministrului de instrucţiune din resortulŭ sĕu este totŭ atâtŭ de instructivŭ, ca şi raporturile precedente, dice „P. Lloyd«. De când esistă statulŭ ungurescŭ, abia acum 17 anĭ trecù instrucţiunea ungurésca în mânĭ ungurescĭ; căcĭ înainte de lupta dela Mohaciu nu póte fi vorba de o îngerinţă a statului în instrucţiunea publică şi regatulŭ independentŭ dela 1848 a avutŭ o durată pré scurtă şi a fostŭ pré roşu decâtŭ ca atuncĭ dascalulŭ ungurescŭ sĕ fi pututŭ avé importanţă particulară. Istoria învĕţământului din Ungaria începe cu anulŭ alŭ doilea după încoronare, când s'a creatŭ legea scolastică, şi pe basa acestei legĭ s'a făcutŭ mai ântêiu în anulŭ 1869 conscripţiunea copiilorŭ obligaţĭ de scólă. Atuncĭ se constatară 2,284,741 de copii, carĭ erau obligaţĭ sĕ umble la scólă, aşa déră pe unŭ chilometru cuadratŭ 8,10; în anulŭ 1876 mergea pe unŭ chilometru cuadratŭ numai 7,58, în 1880 numai 7,47, de atuncĭ în cóce relaţiunea éră s'a ridicatŭ, aşa că acéstă relaţiune a ajunsŭ în 1882 la 7,90, în 1883 la 7,99. Anulŭ 1883 a rĕmasŭ cu mai multŭ de 40,000 de copii obligaţĭ de scólă îndĕrĕtulŭ anului 1869. Décă întrebămŭ după causa fluctuaţiunei acesteia memorabile, ajungemŭ la tristulŭ faptŭ, că mortalitatea cea mare a copiilorŭ în anii şéptedecĭ şi epidemiile, carĭ au devastatŭ, au causatŭ acestŭ regresŭ alŭ populaţiunii scolare şi ne liniştesce, că în anulŭ 1880 se arată relaţiunĭ mai favorabile. Unŭ lucru mai îmbucurătorŭ aflămŭ când cercetămŭ raportulŭ copiilorŭ obligaţĭ de scólă către numĕrulŭ celorŭ ce cercetéză scóla. Din cele 2,284,741 copii obligaţĭ de scólă din 1869 cercetară numai 1,152,115, aşa déră 50,40%, în 1882 făcea acéstă relaţiune 76.64%, în 1883 făcea 78.34%. Cu tóte acestea constatămŭ, că frecuenţa a crescutŭ cu 604,721, cu tóte că copii obligaţĭ de scóle au scădutŭ cu 43,000. Şi numĕrulŭ scólelorŭ dela 13,798 s'a urcatŭ la 16,090, prin urmare cu 2292, numĕrulŭ odăilorŭ de scóle dela 16,899 la 22,858, aşadéră cu 5,859, numĕrulŭ învĕţătorilorŭ dela 17,792 la 22,994, aşadéră s'a măritŭ cu 5192. Chiar nicĭ astădĭ o jumĕtate de milionŭ nu cercetéză scóla. Dintre protestanţĭ nu cercetéză 12 percente, dintre catolicĭ 15, dintre reformaţĭ 21, dintre unitarĭ 24, dintre israeliţi 27, dintre greco-orientalĭ 33, dintre greco-catolicĭ 43 de percente. Aceste cifre sunt destulŭ de clare şi destulŭ de elocente Crescerea frecuenţii dela 1869 la confesiunĭ se póte numi forte însemnată, ea făcea în 1869 la catolicĭ 56, la greco-catolicĭ 36,4, la greco-orientalĭ 117,3 la reformaţĭ 49,5, la protestanţĭ 37,7, la unitarĭ 63,1, la Israeliţĭ 129,4 percente. Crescerea numai în raportŭ cu starea de acum 15 anĭ se arată favorabilă. Dintre copii carĭ cerceteză scóla în numĕrŭ de 1,756,836 de abia 80 de percente absolvéză anulŭ scolarŭ. Apoi décă mai luămŭ în consideraţiune, că numai puţinĭ dintre câţĭ au părăsitŭ scóla în etatea legală sciu ceti şi scrie, apoi că mulţĭ de abia sciu câte ceva ceti, atuncĭ lucrulŭ stă rĕu cu instrucţiunea.

Instructivŭ este şi conspectulŭ despre întemeiătorii scólelorŭ. Dintre cele 16,040 de scóle erau numai 423 scóle de statŭ, 1793 comunale, 13,675 confesionale şi 167 private, 32 scóle ale reuniunilorŭ. Scólele de statŭ şi cele comunale se îmulţescŭ neîncetatŭ, ér cele confesionale scadŭ. Scólele catolice au scădutŭ din anulŭ din urmă cu 64, cele greco-catolice cu 20, cele protestantice cu 11, cele unitare cu 1; scólele gr. or. crescură cu 31, cele reformate cu 51, cele israelite cu 6. Numai 13% dintre tóte scólele corĕspundŭ recerinţelorŭ legii instruindŭ amêndouĕ sexurile separatŭ. In 13,978 de scóle învaţă băeţii cu băetele la unŭ locŭ. Scóle separate de băeţĭ suntŭ numai 978, ér de fete 1,134. Acestŭ rĕu se motivéză cu aceea, că 12,711 comune micĭ nu suntŭ în stare sĕ ţină mai multŭ de câtŭ unŭ învĕţătorŭ cu o singură odaiă. Doi învĕţătorĭ au 1,946 comune, trei 596, patru 388, cincĭ 166, şése 283. In genere numĕrulŭ invĕţătorilorŭ este mai mare decâtŭ alŭ scólelorŭ, numai la greco-orientalĭ este numĕrulŭ scólelorŭ mai mare decâtŭ alŭ învĕţătorilorŭ (se pare, că gr. or. au învĕţătorĭ, cari propunu în câte douĕ comune).

Décă asemênămŭ numĕrulŭ învĕţătorilorŭ cu numĕrulŭ copiilorŭ se vede, că la protestanţĭ vinŭ pe unŭ învĕţătoriu 77 copii, la catolicĭ 118, la Unitarĭ 107, la Israeliţĭ 81, la reformaţĭ 81, la greco-catolicĭ 95, la greco-orientalĭ 62. Dacă luămŭ în consideraţiune relaţiunile dascălului din Ungaria aflămŭ, că dascălii dela scólele de statŭ în genere capĕtă câte 560.8 fl., éră mediulŭ la celelalte scóle este de 415.9 fl. Dar toţĭ învĕţătorii ar fi bunĭ bucuroşĭ, când arŭ căpĕta salare aşa bune. Dar cum vedemŭ de prin concurse acelea suntŭ miserabile, aşa că porcarulŭ şi văcarulŭ capĕtă plată multŭ mai bună decâtŭ învĕţătorulŭ poporului. — Cheltuelile totale ale scólelorŭ poporale ungurescĭ au fostŭ în anulŭ 1883: 12,186,825 fl., pe când acum 15 anĭ cifrau: 3,760,000 fl.

Luândŭ în considerare limba de propunere, esistă scóle curatŭ ungurescĭ cu 48%, germane cu 4%, române cu 17%, slovace cu 8%, sêrbescĭ cu 1%, croate cu 0.33, rutene cu 1.8 şi italiene cu 0.01%.

Curatŭ ungurescĭ au fostŭ 100% unitare, 98.1 reformate, 90.6 d'ale reuniunilorŭ, 88 de statŭ, 78.4 private, 67.8 israelite, 61.9 comunale, 55.9 rom. catolice, 22.5 protestante, 6.4 gr. catolice, 0.4 gr. neunite. Scólele israelite suntŭ acelea, care urméză imediatŭ institutelorŭ statului, adecă care se maghiariséză mai repede.

FOILETONU.

Din basmele poporale române.

Povestea cu doispredece Smei ş'o miresă furată de ei.

(Urmare şi fine).

Ficiorulŭ mai voiosŭ încât-va acum, 'şĭ luà diua bună dela mirésa sa şi plecà spre ostróvele mării, ca sĕ afle scrófa. Ostenitŭ, prăpăditŭ ca vai de elŭ de drumulŭ ălŭ lungŭ şi urîciosŭ, ajunse la casa unui popă bogatŭ, care trăia chiar pe marginea ostróvelorŭ mării, şi se băgà slugă la elŭ.

Popa nu-i dete altceva de lucru, decâtŭ numai sĕ păzéscă oile pe câmpŭ. Plecândŭ elŭ cu oile la păşune popa îi spuse şi-i dete grijă, ca nu cumva sĕ se apropie cu oile de ostróvele mării, că o fi rĕu de elŭ, deórece prin acele ostróve se ţine o scrófă, de care tótă lumea tremură şi nimenĭ nu cuteză sĕ dea prin acelea, décă vrea sĕ mai aibă viaţă. Ei dar feciorulŭ nostru n'ascultà şi se duse cu oile chiar prin acele ostróve, pe unde îi disese stăpânu-sĕu sĕ nu se ducă, fiindcă tocmai asta vrea şi elŭ, ca sĕ dea de scrófa aceea. Cum ajunse în ostrovŭ începù sĕ strige câtŭ îi lua gura:

— Scrófa ostróvelorŭ şi spaima ómenilorŭ, vino sĕ ne luptămŭ!

Dar nicĭ n'a apucatŭ sĕ mai strige şi a doua óră şi numai écă scrófa mănióşă focŭ, venea mâncândŭ pămêntulŭ. Cum dă de elŭ, numai hait sĕ şi iau la harţă. Dar ce vreai sĕ dicĭ, şi unulŭ şi altulŭ puternicĭ grósnicŭ. Ce socotiţĭ, décă se luptară ei diuliţa întrégă întrnguliţă, până mi-se 'noptà şi nicĭ unulŭ nicĭ altulŭ nu se putură dovedi.

Scrófa, ostenită dela o vreme, dise:

— Când mi-ar dá mie cineva acu puţină apă, eu îndată te-aşŭ sfâşiá în bucăţele.

Feciorulŭ adause:

— Si mie când mi-ar dá cineva unŭ cornŭ de prescură şi unŭ paharŭ de vinŭ, îndată pe locŭ te-aşŭ omorî.

Cu astea se lăsară de luptă şi feciorulŭ plecà cu oile acasă. Popa vedêndŭ oile mai sătule ca altă dată, întrebà pe sluga cam zîmbindŭ a rîde:

— Da bine mĕi hengherule, pe unde ai fostŭ tu adĭ cu oile, de suntŭ aşa sătule?

— Ei stăpâne, pe unde sĕ fiu, numai pe aci pe ogóră, pe unde mi-ai poruncitŭ, respunse sluga şirétă.

— Bine, bine! mai adause popa, numai ai de grijă ce ţi-am spusŭ. Sĕ nu cumva sĕ te musce şarpe de inimă şi sĕ te ducĭ prin acele ostróve, că oile, ce e dreptŭ, s'orŭ sătura mai bine pe acolo, ca prin orĭ care altŭ locŭ, dar apoi nicĭ tu şi nicĭ ele nu v'iţĭ mai întórce îndĕrĕtŭ sdravenĭ.

Dar una dicea popa şi alta făcea sluga. A doua di de diminéţă îşĭ luà beţigaşulŭ şi gluga cu merinde şi se duse cu oile ér prin acele ostróve şi ér începù sĕ strige:

— Vino scrófă, sĕ ne luptămŭ!...

Dar nicĭ n'a isprăvitŭ bine vorba şi scrófa erá aci. Se luară de nou la luptă. Popa însă, alŭ smeului, se temea, că sluga n'o sĕ asculte şi o sĕ se ducă prin acele ostróve, de aceea trimise pe fie-sa sĕ mérgă mai câtŭ colea în urma lui, dar fără sĕ-o vadă sluga.

După ce se hârţoiră şi în diua asta până séra, scrófa ostenită începù sĕ céră apă, ér sluga prescură şi vinŭ ca şi în diua dintêiu. Fata popii a auditŭ bine ce au cerutŭ amêndoi şi ducêndu-se acasă i-a spusŭ tatăsĕu tótă întêmplarea.

A treia di ér se duse cu oile prin acele ostróve şi se luară ér la hârţoială. Popa trimise fata şi în diua asta, dar îi dete şi unŭ cornŭ de prescură şi unŭ paharŭ de vinŭ cu scopŭ, ca, când o cere sluga prescură şi vinŭ, ea îndată sĕ alerge şi sĕ-i dea.

După-ce se osteniră ei şi adĭ de luptă, fără a se supune vre-unu, scrófa cerù érăşĭ apă şi sluga cornulŭ de prescură şi paharulŭ de vinŭ. Fata popii mai de câtŭ colea îndată sare iute şi îi dă slugii cornulŭ de prescură şi paharulŭ de vinŭ. Sluga mâncă prescura şi bea vinulŭ şi când se luară din nou la socotélă, o şi omorî pe scrófa. Apoi o spintecà şi găsì epurele, spintecà epurele şi găsì prepeliţa, pe care o luà şi o băgà în busunarŭ sucindu-i puţinŭ gâtulŭ, şi plecà apoi cu oile acasă.

După-ce aflà popa de întêmplarea asta, elŭ vrù sĕ-i dea slugii pe fie-sa de nevastă. Ei, dar feciorulŭ nostru, după cum scimŭ, avea altŭ gândŭ, de aceea nicĭ nu vrù sĕ mai rĕmâiă slugă la popa. După-ce îlŭ cinstì popa, — cu ce nu şciu, — elŭ îşĭ ia diua bună de la popa şi pornì plinŭ de voiă bună către casa smeului. Cum se apropià de ea începù sĕ strige pe uliţă:

— Haideţĭ la lécurĭ de totŭ felulŭ! Haideţĭ la lécurĭ de totŭ felulŭ!

Smeulŭ cum aude, îndată trimite sĕ-lŭ cheme în casă, că de când îi sucise feciorulŭ gâtulŭ prepeliţii, smeulŭ se bolnăvise rĕu.

Acu îi dĕduse de hacŭ şi lui. Feciorulŭ şi venì şi, după-ce smeulŭ se lăsà sĕ-lŭ lecuiască, feciorulŭ ia numai unŭ pieptene mare, nu dóră de ăstea de capŭ, ci şciţĭ de ălea de lână cu dinţii de ferŭ şi lungĭ mai bine de o palmă de omŭ şi începù a pieptănă pe smeu pe spinare, desucindŭ cu cealaltă mână gâtulŭ prepeliţii din busunarŭ; smeulŭ răbdà că n'avea ce face. Pe urmă îlŭ întrebà feciorulŭ pe smeu, că după pieptănătura asta nu se simte ceva mai bine? Smeulŭ îi spune că încolo i-a trecutŭ, numai îlŭ cam dóre spinarea de peptĕnatulŭ

SCIRILE DILEI.

Ministeriulŭ ungurescŭ de agricultură, industriă și comerțŭ a permisŭ importarea cărnei de porcŭ din România, pe lângă presentarea unui certificatŭ sanitarŭ.

—0—

Se scie că ministrulŭ Trefort interḑisese Jidovilorŭ scólele neautorisate. Cu tóte acestea, se vede că mai esistă astfelŭ de scóle, căcĭ trei proprietarĭ de acestea, celŭ din Rĕcașŭ, Tököl și Mogyorod au fostŭ condamnațĭ la amendă de câte 50 fl. și scólele imediatŭ s'au închisŭ.

—0—

Ciangăii din Cyorok se află în cea mai mare miseriă. Cele 95 case ce s'au restabilitŭ pentru ei au făcutŭ mușchĭ pe părețĭ din causa umeḑelii. De lucru n'au, copii suntŭ sdrențoșĭ, mulțĭ numai în cămășĭ umblă pe frigulŭ acesta. In Aradŭ s'a constituitŭ unŭ comitetŭ pentru ajutorarea lorŭ.

—0—

Direcțiunea »Reuniunei Ceangăilorŭ« a ținutŭ în Pesta o ședință sub președința lui Paulŭ Somssich. După cum spunŭ foile din Pesta, reuniunea Ceangăilorŭ este o reuniune sprijinitóre a Maghiarilorŭ din streinătate, mai cu sémă a celorŭ din România, o reuniune care posede acolo chiar cassa și scólele misiunei. Ministrulŭ președinte se intereséză fórte viu de acéstă afacere, căcĭ în acea ședință s'a cetitŭ o scrisóre a sa asupra reuniunilorŭ maghiare din Bucurescĭ. Curatorulŭ supremŭ alŭ reformațilorŭ ardelenĭ trimesese date despre referințele religióse și scolare ale Maghiarilorŭ reformațĭ, carĭ trăescŭ în România. Comunitatea maghiară din Bucurescĭ, care numĕră 20,000 suflete, ar fi sĕ se sprijinéscă cu 200 fl., scóla din Ploescĭ cu 300 fl., comunitatea din Pitescĭ cu 200 fl. Cassa missiunei a avutŭ 1609 fl. venitŭ și 1660 fl. cheltuelĭ. Ajutóre a datŭ direcțiunea reuniunei Ceangăilorŭ 900 fl. S'a primitŭ o propunere a lui Kerkapolyi, ca sĕ se editeze cărțĭ de învĕțatŭ și de cetitŭ pentru scólele misiunei. După datele presentate de președintele »Societății Sf. Ladislau,« episcopulŭ Dr. Schlauch, asupra referințelorŭ Maghiarilorŭ catolicĭ din România, ar fi necesarĭ 400 fl.

Până unde merge șovinismulŭ! Ceangăii din Ungaria morŭ de fóme și de ingheţŭ, și șoviniștii trimitŭ cu miile banĭ pentru Ceangăii din România.

—0—

Declarațiunea făcută în favórea lui Görgei, care a capitulatŭ la Șiria, n'a fostŭ aprobată de toțĭ Ungurii. La 24 l. t. în Steinamanger a fostŭ o demonstrațiune în contra lui Görgei, la care au luatŭ parte mai multe sute de persóne, parte mare honveḑĭ dela 48. In mijloculŭ pieții au făcutŭ unŭ focŭ mare și au arsŭ trei exemplare din acelŭ numĕrŭ alŭ lui »Nemzet,« în care se tipărise declarațiunea pentru rehabilitarea lui Görgei. Cenușa hârtiei arse s'a aruncatŭ în vêntŭ și mulțimea a strigatŭ: »Eljen Kossuth! Pereat Görgei!« Insușĭ Kossuth ar fi, se ḑice, în contra rehabilitării lui Görgei.

—0—

»Voința națională« scrie: »Din inițiativa d-lui ministru de rĕsboiu generalŭ Fălcoianu s'a înființatŭ în Parisŭ unŭ institutŭ pentru oficerii elevĭ ai scólei politechnice, în scopŭ ca aceștia sĕ pótă urmă cursurile grafice, pe carĭ ca esternĭ nu le potŭ urmă în scóla politechnică. Pelângă oficerĭ, mai au voie a urmă și ceilalțĭ tinerĭ românĭ elevĭ ai aceleiași scóle.«

—0—

»Românulŭ« consideră ca probabilă următórea combinațiune ministerială: d. I. C. Brătianu la rĕsboiu; d. generalŭ Fălcoianu la lucrărĭ publice; d. Carpŭ la esterne; d. Chițu la interne; d. Maiorescu la culte și instrucțiune.

—0—

Marea Loge națională română a aclamatŭ ca Mare Maestru de onóre alŭ sĕu pre A. S. regală principele Albert de Walles, protectorulŭ Masoneriei englese, — scrie »Imparțialulŭ«.

—0—

Comisiunea ministeriului instrucțiunei publice din Grecia, care se ocupă cu supravegherea cărțilorŭ, a găsitŭ cu cale sĕ isgonéscă din gramaticele francese verbulŭ a i m e r (a iubi). Nu e convenabilŭ, ḑice comisiunea, ca copii, și mai alesŭ fetele, sĕ conjuge mai ântâiu acestŭ verbŭ.

—0—

După cum spune »La Patrie« din Parisŭ, prințesa Dolgoruki, vĕduva împĕratului Alexandru II, are de gândŭ sĕ se mărite după comitele di Avarna, fostŭ prim-secretarŭ alŭ ambasadei italiane.

—0—

Ministrulŭ francesŭ Ferry a datŭ o circulară cătră toțĭ ambasadorii, ca sĕ facă cunoscutŭ puterilorŭ, că colera s'a stinsŭ cu totulŭ în Francia.

Brașovŭ, 28 Noemvre a. c.

(Hamalii*) *din Brașovŭ și pasivitatea în afacerile comunale).* Legea nouă pentru meserii adusă de dieta Ungariei s'a întinsŭ câtŭ se póte de departe, așa încâtŭ prevede într'unŭ paragrafŭ, că și h a m a l i i sunt meseriașĭ și ei trebuescŭ »regulațĭ«. Scimŭ că ministrulŭ a trimisŭ pentru tóte orașele din Ungaria și Transilvania unŭ proiectŭ de Statutŭ, după care trebue sĕ se reguleze feliuriţii meseriașĭ și în urmă și hamalii. Representanța comunală a Brașovului, în septĕmâna trecută în 24 Nov. a. c. desbătêndŭ felurite statute, a pertractatŭ după instrucțiune și statutele pentru hamalĭ și i-a regulatŭ.

Tocmai acéstă regulare, când hamalii nu au ce sĕ mai ducă în spate, nicĭ cu ce sĕ trăiască, trebue sĕ ne surprindă. Pe câtŭ timpŭ în Brașovŭ era comerciulŭ în flóre, o mai puteu duce hamalii dintr'o ḑi într'alta. Astăḑĭ se plângŭ amarŭ că nu mai au o ocupațiune și nu sciu cu ce sĕ se mai nutréscă.

Și tocmai acum le veni peste capŭ memorata regulare. Fie-care hamalŭ (Träger) e declaratŭ de meseriașŭ și trebue pentru profesiunea sa sĕ céră dela magistratŭ, ca diregĕtoriă pentru meserii concesiune și sĕ plătéscă 2 fl. v. a. Mai are fie-care sĕ pună cauțiune 10 fl., pentru ca, décă va perde ceva din ceea ce ducŭ, sĕ se pótă despăgubi proprietarulŭ. Intrebămŭ: în câtŭ timpŭ póte sĕ-șĭ câștige unŭ hamalŭ 10 fl. și de unde sĕ-i ia, ca sĕ-i depună? Mai încolo hamalii vorŭ fi numerisațĭ și dațĭ în séma Poliției, care are a-i constrînge sĕ păzéscă statutele, carĭ cuprindŭ mai mulțĭ paragrafi. Unulŭ din acestia prevede competența lorŭ, adecă: pentru trimise în lăuntrulŭ Cetății orĭ unde: trei crucerĭ. Până acum benevolŭ primeu ei cincĭ și ḑece crucerĭ; pentru trimise în Suburbii s'a regulatŭ competința lorŭ de cincĭ crucerĭ. Până acum căpĕtau 10 și 15 cr. căcĭ suburbiile se întindŭ unŭ chilometru și mai bine. Pentru povară până la 10 chilo în Cetate și suburbii 15 cr. și pentru povară până la 20 chilo 20 cr., pentru trimise până la Dêrste 30 cr., și așa mai încolo li s'au regulatŭ competințe fórte reduse și s'a regulatŭ așa, ca poliția sĕ-i siléscă sĕ mérgă, séu sĕ ducă ceea ce pretindŭ cetățenii. Tot asemenea sunt prevĕḑute și pedepsele, décă ei nu vorŭ asculta sĕu vorŭ abusa preste tacsele din tarifă. In privința acésta s'a constatatŭ la comunitate și constatămŭ noi aci spre onórea acestorŭ Românĭ, că ei ca ducĕtorĭ până aḑi au datŭ doveḑĭ de morală, pentrucă nicĭ unŭ casŭ de abatere séu de necredință orĭ de înșelăciune nu se scie, ci ceea ce s'a încredințatŭ lorŭ, fie câtŭ de prețiosŭ, a fostŭ sigurŭ.

Dér ei după lege trebue pe viitorŭ sĕ depună cauțiune. Lângă acestea ei trecŭ acum din lucrătorĭ de ḑi, cari nu plătescŭ dare, în rangulŭ meseriașilorŭ și vorŭ plăti și dare. La acéstă împrejurare se potrivesce proverbulŭ: »Când vorŭ Ciobanii în strungă și pe țapĭ potŭ sĕ-i mulgă, dér în locŭ de lapte, sânge dela dênșii ei vorŭ strânge.«

Ce sĕ facă acum acei sĕrmanĭ ómenĭ, carĭ și acum abia potŭ trăi după neînsemnatulŭ lorŭ câștigŭ? Din parte'mĭ dau rĕspunsŭ scurtŭ, adecă: Carĭ potŭ sĕ-șĭ ia concesiune, sĕ și-o ia, eră cari nu potŭ, sĕ nu cumva sĕ între în esploatația vre-unui jidovŭ séu creștinŭ jidovitŭ, căcĭ e prevĕḑutŭ, că póte cineva sĕ-șĭ angageze asemenea ómenĭ și elŭ sĕ depună cauțiunea și va luá tacsele, eră elŭ cu ómenii se va învoi cum îi va puté angagiá. —

Astfelŭ hamalii potŭ rĕmânea ca lucrătorĭ de ḑi nenumerisațĭ, cum au fostŭ până acum, și potŭ lucra unde au lucratŭ. Nu vorŭ puté însă sta acolo unde va designá poliția sĕ stea cei numerizațĭ și póte că vorŭ fi folosițĭ de publicŭ mai multŭ cei regulațĭ. Au ḑisŭ unii dintre membri comunității, că toțĭ hamalii sĕ formeze o asociațiune între ei și acésta sĕ depună cauțiunea, dér la asociațiune totŭ ei trebue sĕ depună banii, și de unde? Noi credemŭ că legiuitorulŭ a avutŭ în vedere nu pe lucrătorii de ḑi, ci pe cei vr'o ḑece hamalĭ dela gară, pre cei vr'o 8 dela hotele și dela poștă și pre cei vr'o 30, carĭ transpórtă bucate din têrgŭ. Aceștia ar fi sĕ-șĭ ia concesiune și sĕ depună cauțiunea, ér ceilalțĭ o sută și mai bine, carĭ ajută parte pe la bólte parte pe la meseriașĭ, nu cadŭ în cadrulŭ celorŭ de mai susŭ, pentru că ei suntŭ lucratorĭ de ḑi, li se plătesce pe timpŭ, dér nu pe bucată și povară. In urmă le dămŭ sfatulŭ acestorŭ ómenĭ năcăjițĭ, ca după ce legea supune pe hamalĭ unorŭ îndatorirĭ așa de riguróse în nisce împrejurărĭ așa de grele, sĕ caute a-șĭ află o muncă statornică, ér pe fii lorŭ cu orĭ ce prețŭ sĕ-i învețe vre-o meseriă.

(Va urmă).

*) Hamalĭ se numescŭ ómenii, carĭ pórtă povară pe spate pentru plată.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. tranz.«)

Clușiu, 5 Decemvre. — Societatea literară „Iulia" a studenților universitarĭ românĭ a fostŭ desființată de cătră primarŭ din ordinulŭ ministrului de interne din causa lucrărilorŭ sale politice (?)

DIVERSE.

Armata portugesă. — »Gazeta oficială« din Lisabona publică, cu privire la reorganisarea militară, efectivulŭ totalŭ alŭ armatei portugeze pe piciorŭ de rĕsboiŭ. Acestŭ efectivŭ va fi de 120,000 ómenĭ. Statulŭ maiorŭ este compusŭ: de unŭ mareșalŭ generalŭ, care este regele don Luis, de doi mareșalĭ de armată, 9 generalĭ de divizie, 24 generalĭ de brigadă. Cadrulŭ corpului statului maiorŭ se compune din 6 coloneĭ, 6 locotenenți-coloneĭ și 36 oficerĭ de diferite grade; acela alŭ geniului se compune din 10 coloneĭ și 102 alțĭ oficerĭ. Numĕrulŭ regimentelorŭ de infanterie este de 36, dintre carĭ 72 batal. de vênĕtorĭ, avêndŭ unŭ efectivŭ de 99,504 ómenĭ. Regimentele au 3 batalióne de câte 4 companii fie-care. Cavaleria se va compune din 10 regimente de unŭ efectivŭ totalŭ de 6,770 ómenĭ și 5,800 cai. Efectivulŭ artileriei va fi de 10.175 ómenĭ și 264 tunurĭ de campaniă împărțitŭ astfelŭ: 3 regimente de artileriă montată, 1 regimentŭ de artileriă de munte, 2 regimente de artileriă de întărirĭ. Trupele geniului formézĕ 1 regimentŭ de 2.052 ómenĭ, în care se cuprinde și serviciile telegrafiștilorŭ de campaniă și lucrătorii drumului de ferŭ. Aicĭ nu este vorba de câtŭ de armata de uscatŭ continentală; posesiunile de peste mare au o armată specială întreținută cu propriele lorŭ bugete. Sistemulŭ recrutării nu s'a modificatŭ. S'a creatŭ o nouă instituțiune: aceea a »comisariloru de poliție ai armatei.«

*

Cum raționéză Sĕcuiulŭ. — Despre Sĕcuii noștri se vorbescŭ fórte multe anecdote interesante și caracteristice. Omulŭ ar crede, că acelea sunt numai nisce invențiunĭ, dară apoi cele mai multe se baséză pe fapte reale, după cum ne arată următórea istorióră caracteristică, care s'a întêmplatŭ nu de multŭ în inima Sĕcuilorŭ. Unŭ Sĕcuiu era condamnatŭ la patru ḑile de închisóre. Ce se gândesce Sĕcuiulŭ nostru: décă unulŭ trebue sĕ șéḑă patru ḑile, atuncĭ doi póte face și așa, că vorŭ șede doi inșĭ două ḑile. In modulŭ acesta argumentă unŭ Sĕcuiu nătângŭ, pe care ilŭ condamnase judecătoria de plasă la patru ḑile închisóre, pentru vătĕmare de onóre. Omulŭ acesta voia se șéḑă numai două ḑile la închisóre și și atuncĭ sĕ nu fie singurŭ ca sĕ i-se urască. In scopulŭ acesta aduse și pe frate-sĕu la Covasna, și desvoltă înaintea judecătoriului planulŭ sĕu. Judecătorulŭ îndată luă codicile penalŭ în mână și rĕsfoindu'lŭ dela începutŭ până la sfirșitŭ, nu putŭ află nicĭ unŭ paragrafŭ, care sĕ admită o transacțiune, ca se șéḑă doi inșĭ în companiă și așa condamnatulŭ sĕ-șĭ facă pedépsa numai pe jumĕtate. Astfelŭ judecătorulŭ cu părere de rĕu nu putŭ accepta planulŭ sĕcuiului celŭ minunatŭ. In modulŭ acesta Sĕcuiului nu-i rĕmase alta decâtŭ sĕ-șĭ facă singurŭ arestulŭ de patru ḑile. Se înțelege de sine că în urma acestora fratele celŭ bunŭ și generosŭ se duse acasă tristŭ și supĕratŭ, că nu putu ajuta pe frate-sĕu.

Logodnă. — Ni se comunică din Clușŭ că d S a n d r u C h e s e l i D r a g o m i r ŭ 's'i-a încredințatŭ de viitóre soțiă pe d-șóra C a m i l l a d e P a p p ŭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.

Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu

---

alŭ multŭ. După-ce se vindecă deplinŭ smeulŭ, rugă pe feciorŭ sĕ-i rĕmâiă de aci înainte la elŭ ca doftorŭ de casă. Feciorulŭ se învoì pe câtă-va vreme, că din altele nu se temea de nimicŭ, că puterea smeului era în buzunarulŭ lui.

Intr'o ḑi, ce le venì lorŭ, feciorulŭ și smeulŭ plecară la preumblare pe unŭ munte înaltŭ. Din vêrfulŭ acestui munte se putea vedea tocmai în curtea împĕrătéscă, de unde furase smeulŭ mirésa. Uitându-se amêndoi cătră curtea împărătéscă smeulŭ ḑise:

— Veḑĭ doftore, că așa îi ḑicea smeulŭ acum, din curtea aceea mare amŭ amețitŭ eu odată o nuntă întrégă și pe urmă i-amŭ furatŭ mirelui mirésa de lângă elŭ.

Aci bine sĕ se scie, că smeului nicĭ prin capŭ nu'i plesnia, că doftorulŭ lui este chiar mirele dela nunta aceea și ăla care a omorîtŭ pe cei unspreḑece soțĭ ai sĕi.

Feciorulŭ meu auḑindŭ asta, îi venì nĕcazulŭ și mai rĕu și ne mai putêndu-se stăpânì, ca sĕ mai cruțe viața smeului, băgà mâna în buzunarŭ și sucì de totŭ gâtulŭ prepeliții. Cum móre prepelița, smeulŭ încă plesnesce îndată. Feciorulŭ se întórce la casa smeului, îșĭ ia mirésa și plecă acasă în pace și voiosŭ.

Și după cum auḑŭ din lume, ci-că ar fi mai trăindŭ și acum, décă nu vorŭ fi muritŭ.

Incălecaiu p'o șea,
Și vĕ spuseiu așa;
Și mâncaiu mătrăgună,
Și vĕ spuseiu o minciună.

Povestită de **I. Darlu.**

Cursulŭ la bursa de Viena

din 4 Decemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.75
Rentă de aurŭ 4% . . .	96.20
Rentă de hârtiă 5% . .	91.05
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	144.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	98.10
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	106.—
Bonurĭ rurale ungare . .	100.80
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.25
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	100.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.25
Bonurĭ rurale transilvane	101.—
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.30
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119.85
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului .	116.80
Renta de hârtiă austriacă	82.90
Renta de arg. austr. . .	82.90
Renta de aurŭ austr. . .	104.35
Losurile din 1860 . . .	136 20
Acțiunile băncel austro-ungare	871.—
Act. băncel de creditŭ ung.	309.75
Act. băncel de creditŭ austr.	306.30
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.77
Napoleon-d'orĭ	9.74½
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	60.15
Londra 10 Livres sterlinge	123.15

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 21 Noemvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .	—	—
Renta rom. amort. (5%) . .	—	—
» convert. (6%) . .	—	—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.) . .	81.85	—
Credit fonc. rural (7%) . .	—	—
» „ „ (5%) . .	—	—
» » urban (7%) . .	—	—
» » „ (6%) . .	—	—
» » » (5%) . .	—	—
Banca națională a României	—	1266
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	—	311
« » » Națională . .	—	—
Aurŭ	—	12·35%
Bancnote austriace contra aurŭ	2 05	2.07

Cursulu pieței Brașovŭ

din 5 Decemvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.60	Vênd.	8.65
Argint românesc	»	8 55	»	8.60
Napoleon-d'orĭ	»	9.70	»	9.72
Lire turcescĭ	»	10.96	»	11.—
Imperialĭ	»	9.96	»	9.98
Galbenĭ	»	5.70	»	5.72
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	125½	„	126.—
Discontulŭ » . . .		7—10 % pe anŭ.		

Acei domnĭ abonațĭ ai noștri, cari au plătitŭ prețulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ sĕu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugațĭ a ne trimite diferența prețului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAȚIA „GAZ. TRANS.“

Societatea comercială română Bassarabianu Calfoglu & Comp.

BULETINŬ

BRĂILA 20 Noemvre 1884.

Vendetorŭ	Cumperĕtorŭ	Felulŭ	Kilo	Libre	Prețulŭ		Notițe
G. Haracopo	M. Cohen	Grâu	530	56—	58	—	Caicŭ
N. P. Politis & C-ie	d-to	»	170	57¼	59	75	»
Dem. Dimitriadi	Kirschen	»	750	56¾	62	75	»
A. Emberico	d-to	»	140	57¾	66	—	»
I. Catzica	d-to	»	120	56—	59	—	»
d-to	d-to	»	175	58—	66	75	»
S. Dobrescu	L. Mendl & C-ie	Orzŭ	520	44—	36	50	Magasie
d-to	d-to	»	310	43—	35	50	»
d-to	d-to	»	170	41—	33	50	»
W. P.. ...su	d-to	»	300	41¾	34	25	»
d-to	d-to	»	350	42—	34	50	»
d-to	d-to	»	300	42¾	35	75	»
O. Silberstein	d-to	»	1000	fr. 7½	sub	libră	»
Nicolau	S. Block	Porumbŭ	250	61—	56	—	»
d-to	d-to	»	180	60—	55	—	»
G. Grosovich	G. Mendl	»	420	57—	54	25	Șlepp
S. Block	M. Schmierer & C-ie	Secară	400	55¼	57	75	Caicŭ
Sechiari Frêres C-ie	d-to	»	800	54—	56	—	Șlepp

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timișŭ	1.33	—	—	10.15
Brașovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Hașfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighișóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediașŭ	6.00	12.11	1.23	
Copșa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blașiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiușu	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vințulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirișŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clușiu (	10.08	5 59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeșdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirișŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.25	9.52	2.05	
Mezŏ-Telegd	1.11	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velințe	—	10,56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezŏ-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriș	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeșdu	8.38	5.11	—	
Clușiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriș	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vințulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiușŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blașŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copșa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediașŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigișóra	4.50	4.17	12.15	
Hașfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Brașovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timișŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.